

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/272

Karar Sayısı : 2026/80

Karar Tarihi : 16/4/2026

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kırşehir 2. Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...ve adresleri." ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Boşanma davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 119. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dilekçesinin içeriği

MADDE 119- (1) Dava dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

a) Mahkemenin adı.

b) Davacı ile davalının adı, soyadı ve adresleri.

...

(2) Birinci fıkranın (a), (d), (e), (f) ve (g) bentleri dışında kalan hususların eksik olması hâlinde, hâkim davacıya eksikliği tamamlaması için bir haftalık kesin süre verir. Bu süre içinde eksikliğin tamamlanmaması hâlinde dava açılmamış sayılır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 25/12/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep

edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. 6100 sayılı Kanun'un 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde dava dilekçesinde bulunması gereken hususlar arasında davacının ve davalının adı, soyadı ve adresleri sayılmıştır. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme anılan bentte yer alan "...ve adresleri." ibaresinin iptalini talep etmiştir.

4. İtiraz konusu kural, davacı ve davalı ibareleri yönünden geçerli, ortak kural niteliğindedir. Bakılmakta olan davada uyumsuzluk konusu olan hususun davacıya davalının adresini bildirme yükümlülüğünün getirilmesi olduğu gözetildiğinde kuralın esasına ilişkin incelemenin bentte yer alan "...davalının..." ibaresi yönünden yapılması gerekir.

5. Açıklanan nedenle 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...ve adresleri." ibaresinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin "*anılan bentte yer alan 'davalının' ibaresi*" yönünden yapılmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

6. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Özge ULUKAYA tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayananlar ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

7. 6100 sayılı Kanun'un 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasında dava dilekçesinde bulunması gereken hususlar düzenlenmiştir. Söz konusu fıkranın (b) bendinde dava dilekçesinde davacının ve davalının adı, soyadı ve adreslerinin belirtilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Anılan bentte yer alan "...ve adresleri." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmakta olup kural, anılan bentte yer alan "...davalının..." ibaresi yönünden incelenmiştir.

8. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasında (1) numaralı fıkranın (a), (d), (e), (f) ve (g) bentleri dışında kalan hususların eksik olması hâlinde hâkimin davacıya eksikliği tamamlaması için bir haftalık kesin süre vereceği, bu süre içinde eksikliğin tamamlanmaması durumunda davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği belirtilmiştir. Buna göre dava dilekçesinde davalının adresine yer verilmemesi hâlinde hâkim, davalının adresini bildirmek üzere davacı tarafa bir hafta kesin süre verecek; bu süre içinde de davalının adresinin bildirilmemesi durumunda davanın açılmamış sayılmasına karar vererek yargılamayı sona erdirecektir.

9. Yargıtay kararlarında dava dilekçesinde davalının adresinin hiç bildirilmemiş olması durumunda davacı tarafa verilecek bir haftalık kesin süre içinde bu eksikliğin tamamlanmasının isteneceği, eksikliğin tamamlanmaması hâlinde uygulanacak yaptırımın karşı tarafa ihtar edilmesi gerektiği, davalının adresinin davacı tarafından bilinmemesi veya bildirilen adreste davalıya tebligatın yapılamaması durumunda mahkemenin davalının

adresini araştırarak tespit etmesi gerektiği belirtilmiştir (bu yöndeki kararlar arasından bkz. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, E.2015/7468, K.2018/741, 5/2/2018; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, E.2017/4868, K.2018/12298, 4/12/2018; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, E.2016/10693, K.2020/410, 20/1/2020; Yargıtay 7. Hukuk Dairesi, E.2023/706, K.2023/1704, 23/3/2023).

B. İtirazın Gerekçesi

10. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralla davacı için öngörülen davalının adresini bildirme yükümlülüğünün mahkemeye erişim hakkını ölçüsüz şekilde sınırladığı, davacının davalının adresini tespit etmesinin her zaman mümkün olmadığı, nitekim davalının bildirilen adresinin hatalı olması hâlinde mahkeme tarafından davalının adresinin resen araştırıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

11. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

12. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28).

13. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyumsuzluğun bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10).

14. 6100 sayılı Kanun'un 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu kuralın da yer aldığı (b) bendi ve (2) numaralı fıkrası uyarınca dava dilekçesinde davalının adresinin bildirilmesine ilişkin eksikliğin giderilmemesi hâlinde mahkemece davanın açılmamış sayılmasına karar verilecektir. Dolayısıyla kural kapsamında davacı için öngörülen yükümlülüğün yerine getirilmemesinin davanın esasının incelenmesi imkânını ortadan kaldırdığı gözetildiğinde kuralla mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirildiği açıktır.

15. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*" denilmektedir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, ayrıca Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

16. Bu kapsamda mahkemeye erişim hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

17. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

18. Anılan Kanun'un 119. maddesinde davalının adres bilgileri de dâhil olmak üzere dava dilekçesinde bulunması gereken hususlar ile davalının adresinin bildirilmemesi hâlinde yapılacak işlemlerin açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü kapsamında yer alan mahkemeye erişim hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir.

20. Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*" denilmek suretiyle davaların makul bir süre içinde bitirilmesi gerekliliği açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenle devlet, yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin çareler oluşturmak zorundadır (AYM, E.2013/4, K.2013/35, 28/2/2013).

21. Kuralda öngörülen dava dilekçesinde davalının adresine yer verilmesi zorunluluğunun davanın eksiksiz şekilde açılmasının sağlanarak yargılamanın birtakım usul eksiklikleri sebebiyle zaman kaybedilmeden esas yönünden sonuçlandırılması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın yargılamanın makul bir sürede tamamlanmasına katkı sunduğu ve bu yönüyle meşru amaç taşıdığı açıktır (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. *Elif Yaylı* [2. B.], B. No: 2022/31465, 22/5/2024, § 41).

22. Mahkemeye erişim hakkına yönelik sınırlamada meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp aynı zamanda sınırlamanın ölçülü olması gerekmektedir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkedен oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın amaca ulaşmaya elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

23. Kural gereğince dava dilekçesinde davalının adresinin bildirilmemesi hâlinde davacı tarafa davalının adresini bildirmek üzere kesin süre verilecek ve eksikliğin giderilmemesi durumunda davanın açılmamış sayılmasına karar verilmek suretiyle yargılama sona erdirilecektir. Dolayısıyla kuralın yargılamanın makul sürede tamamlanması amacına ulaşma bakımından elverişli olduğu açıktır.

24. Öte yandan davalının adresini tespit etme yükümlülüğünün davacı yerine bütünüyle mahkemeye yüklenmesinin de başvurulabilecek bir araç olduğu düşünülebilir. Ancak böyle bir yöntemin benimsenmesi, hedeflenen amaca ulaşılmasını sağlamayabilir. Gerçekten davalının adresini bildirme yükümlülüğünün öncelikle davacıya yüklenmesi davacıları daha özenli davranmaya sevk edebilecek ve davanın esasına hızlı bir biçimde geçilmesini sağlayabilecektir. Davacının bu yükümlülüğünden kurtarılması ve davalının adresinin araştırılması ödevinin bütünüyle mahkemeye yüklenmesi ilk inceleme aşamasını gereksiz yere uzatabilecektir. Yargılama usulü kurallarının belirlenmesi hususunda kanun koyucunun haiz olduğu takdir yetkisi de gözetildiğinde davalının adresini bildirme yükümlülüğünün öncelikle davacıya yüklenmesinin başvurulabilecek bir araç olduğu ve gereklilik koşulunu sağladığı değerlendirilmektedir.

25. Kuralda dava dilekçesinde davalıyla ilgili adres bilgilerinin gösterilmesi zorunlu kılınmış ise de davalının davacı tarafından bildirilen adreste bulunmadığının tespit edilmesi hâlinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilemeyeceği açıktır. Dolayısıyla kural, davacı tarafından davalının adresi olarak bildirilen adrese tebligat yapılamaması durumunda adresin mahkemece tespit edilerek yargılamaya devam edilmesi imkânını ortadan kaldırmamaktadır. Yargıtay kararlarında da davacının davalının adresini bilmemesi veya davacıdan davalının adresini tespit etmesinin beklenememesi ya da davacı tarafından bildirilen adrese tebligat yapılamaması durumunda mahkeme tarafından adres araştırmasının yapılarak yargılamaya devam edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

26. Kural kapsamında dava dilekçesinde davalının adresinin gösterilmesi zorunlu tutulmuş ise de söz konusu yükümlülük davacının davalının kesin ve güncel adresini tespit etmesini zorunlu kılmamaktadır. Davacı tarafından bildirilen adreste davalıya tebligat yapılamaması hâlinde mahkemenin gerekli adres araştırmasını yaparak yargılamaya devam etmesi mümkündür. Bu itibarla dava dilekçesinde davalıya ilişkin bir adres bilgisinin gösterilmesi yükümlülüğünün davacının mahkemeye erişimini aşırı ölçüde zorlaştırdığı söylenemez. Dolayısıyla kuralla mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir sınırlama getirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri bağlamında yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...ve adresleri." ibaresinin "*anılan bentte yer alan '...davalının...' ibaresi*" yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 16/4/2026 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Başkanvekili
İrfan FİDAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “ve adresleri” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığı şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Dava konusu kuralların içinde yer aldığı Kanun’un 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasında dava dilekçesinin içeriğinde yer alan hususlar sıralanmakta olup, fıkranın (b) bendinde davacı ile davalının adı, soyadı ve adreslerinin de bu dilekçede yer alacağı öngörülmektedir.

3. Dava konusu kuralın Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü kapsamındaki mahkemeye erişim hakkına bir sınırlama getirdiği, sınırlamanın meşru bir amacının olduğu ve bu meşru amaca ulaşma noktasında da bu sınırlamanın ölçülülük ilkesi bağlamında elverişli bir araç olduğu şeklindeki görüşlere katılmaktayım.

4. Bununla birlikte sınırlamanın ölçülülük ilkesinin ikinci alt ilkesi olan gereklilik bağlamında sorunlu olduğu kanaatindeyim. Öngörülen meşru amaca ulaşma noktasında getirilen sınırlamanın zorunlu olması anlamına gelen gereklilik ilkesi bağlamında dava konusu ibareye bakıldığında, bir dava dilekçesinde davalının adresinin davacı tarafından belirtilmesinin zorunlu bir unsur olmadığını belirtmek gerekir.

5. Zira dava dilekçesinde davalının adresine yer verilmesi, esasında ülkemizde 2002 yılından bu yana İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından uygulanmakta olan ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının nüfus kayıtlarını, kimlik bilgilerini ve ikametgâh adreslerini elektronik ortamda merkezi bir veri tabanında tutan Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi’nin (MERNİS) varlığı nedeniyle zorunlu olmamalıdır.

6. Yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde oluşturulan yeni imkanlar nedeniyle kişilerin ikametgâh adreslerine kamu otoritelerince oluşturulan teknolojik imkanlar aracılığıyla ulaşma imkanı varken kişilerden dava dilekçesinde davalının adresini yazma zorunluluğunu beklemek gereklilik ilkesi boyutu ile sorunludur. Gereklilik unsuru yönünden ölçülülük ilkesi ile çeliştiği içindir ki dava konusu kural Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır.

7. Bu yönü ile Mahkememiz çoğunluğunun kuralın gerekliliği ile ilgili ortaya koymuş olduğu “yargılama usulü kurallarının belirlenmesi hususunda kanun koyucunun haiz olduğu takdir yetkisi de gözetildiğinde davalının adresini bildirme yükümlülüğünün öncelikle davacıya yüklenmesinin başvurulabilecek bir araç olduğu” (§ 24) şeklindeki gerekçeye katılmak mümkün değildir.

8. Öte yandan dava konusu ibarenin içinde yer aldığı 119. maddenin (2) nolu fıkrasında dava dilekçesinde adresin eksik olması hâlinde, hâkimin davacıya eksikliği tamamlaması için bir haftalık kesin süre vereceği ve bu süre içinde eksikliğin tamamlanmaması hâlinde davanın açılmamış sayılacağı öngörülmektedir.

9. Dolayısıyla bu biçimdeki bir kural da dikkate alındığında MERNİS aracılığıyla adrese erişim imkanı bulunmasına rağmen dava dilekçesindeki adres eksikliğinin davanın açılmamış sayılmasına yol açmasının mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale niteliği taşıdığı ortaya çıkmaktadır. Bu itibarla dava konusu ibare ölçülülük ilkesinin üçüncü alt ilkesi olan orantılılık yönü ile de bağdaşmamaktadır.

10. Bu bağlamda orantılılık yönü ile yapılan değerlendirmede çoğunluk kararında yer verilen *“Kural kapsamında dava dilekçesinde davalının adresinin gösterilmesi zorunlu tutulmuş ise de söz konusu yükümlülük davacının davalının kesin ve güncel adresini tespit etmesini zorunlu kılmamaktadır. Davacı tarafından bildirilen adreste davalıya tebligat yapılamaması hâlinde mahkemenin gerekli adres araştırmasını yaparak yargılamaya devam etmesi mümkündür.”* (§ 26) şeklindeki gerekçeye de kuralın açık hükmüne bakıldığında katılmak mümkün değildir.

11. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle dava konusu kural, kişilerin mahkemeye erişim hakkına gereksiz ve orantısız bir müdahale imkanı verdiği için Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir. Bu nedenle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

1- Çoğunluğun, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 119. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan "...ve adresleri" ibaresinin anılan bentte yer alan "..., davalının..." ibaresi yönünden; dava dilekçesinde davalının adresinin gösterilmesi zorunluluğunun yargılamanın makul sürede tamamlanması amacına hizmet ettiği kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu, davacıdan davalının kesin adresini tespit etmesinin beklenmediği ve tebligat yapılamaması halinde mahkemenin resen adres araştırması yapacağı gerekçesi ile itiraz konusu kuralın Anayasa'ya uygun olduğu şeklindeki kararına iştirak etmiyoruz. Şöyle ki:

2- Davaya konu kuralın yer aldığı HMK 119. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dilekçesinin içeriği

Madde 119 - (1) Dava dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

a) Mahkemenin adı.

b) Davacı ile davalının adı, soyadı ve adresleri. ... (2) Birinci fıkranın (a), (d), (e), (f) ve (g) bentleri dışında kalan hususların eksik olması halinde, hakim davacıya eksikliği tamamlaması için bir haftalık kesin süre verir. Bu süre içinde eksikliğin tamamlanmaması halinde dava açılmamış sayılır."

3- Dava konusu kural, davacı tarafından dava dilekçesinde davalının adresinin bildirilmemesini "davanın açılmamış sayılması" gibi davanın esasına girilemeden sona erdiren usul yaptırımıdır. Bu yönüyle kuralın "mahkemeye erişim hakkı"na müdahale ettiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

4- Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan "hak arama özgürlüğünün" temel unsuru olan "mahkemeye erişim hakkı", davaların mahkemeler önüne götürülmesini ve etkin bir şekilde çözüme kavuşturulmasını güvence altına alır. Bu hakka getirilen sınırlamaların Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca meşru bir amaca dayanması yeterli olmayıp, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü (elverişli, gerekli, orantılı) olması zorunludur.

5- Dava konusu kural, adresi bildirmeyen davacıya bir haftalık kesin süre verilmesini ve aksi halde davanın açılmamış sayılmasını emretmektedir. Kanun metni, mahkemeye bu noktada herhangi bir istisna veya takdir alanı bırakmamaktadır. Çoğunluk kararında kuralın anayasal sorununu, kanun metninin açık lafzını aşan ve uygulama birliği bulunmayan Yargıtay içtihadı ile gidermeye çalışmaktadır. Temel hakların korunmasını, kanun metnindeki açık ve kesin ifadeye rağmen yargısal makamların istikrarsız içtihatlarına bırakılması ayrıca Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen "hukuki güvenlik ve belirlilik" ilkeleriyle de bağdaşmaz.

6- Dava konusu kuralın yargılamayı hızlandırma amacına hizmet ettiği şeklindeki çoğunluk gerekçesi somut yargılama gerçekleri ile çelişmekte olduğu anlaşılmaktadır. Davacının, davalının adresini gerçekten bilmediği hallerde, kesin süre ihtarının tebliği sürenin

beklenmesi ve sonuçta da davanın usulden reddi süreçleri mahkemenin davanın başında MERNİS veya UYAP gibi kurumsal veri tabanlarından yapacağı saniyelik bir sorgulamadan çok daha fazla zaman kaybına yol açmaktadır. Bu haliyle kural, yargılamanın makul sürede tamamlanması amacına hizmet etmek bir yana, dava sürecini gereksiz yere uzatan bir engel haline gelmiştir.

7- Mahkemenin (Devletin) elinde bulunan merkezi kayıt sistemleri ve dijital altyapı (MERNİS, SGK, Emniyet v.b.) göz önüne alındığında, kamusal verilere erişim yetkisi bulunmayan bireye bu adresi temin etme külfetinin yüklenmesi "zorunlu" bir sınırlama da değildir. Aynı amaca, mahkemenin resen sorgulama yapması gibi daha kolay ve etkili bir yöntemle ulaşılması mümkündür.

8- Dava dilekçesinde davalının adresinin eksikliği mahkemece her an giderilebilecek bir eksikliğin, davanın esasına girilmeden "açılmamış sayılmasına" şeklinde ağır bir sonuca ulaşılması makul dengenin davacı aleyhine bozulmasına neden olmaktadır. Özellikle itiraza konu olayın boşanma davası olması, meselenin sosyal boyutunu da ortaya koymaktadır. Aile içi şiddet mağdurlarının veya uzun zamandır ayrı yaşayan tarafların, davalının adresini bilmemesi hayatın olağan akışına uygundur.

9- Açıkladığımız nedenlerle kuralın; hukuki güvenlik ilkesini zedelemesi, genel uygulamada meşru amaca hizmet etmemesi, daha hafif araçlar mevcut iken ağır bir külfet öngörmesi ve davanın açılmamış sayılması sonucunu doğurması nedeniyle ölçüsüz olduğunu düşündüğümüz için Anayasa'nın 13., 36. ve 2. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR